

ФІНАНСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Проць Наталія Василівна
к.е.н., доцент кафедри фінансів
Волинський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна

Супрунук Андрій Володимирович
здобувач другого освітнього рівня
спеціальності «Фінанси, банківська справа
страхування та фондовий ринок»,
Волинський національний університет
імені Лесі Українки, кафедра фінансів, м. Луцьк, Україна

Анотація. Розглянуто сучасний стан та проблеми фінансування національної безпеки та оборони України. Проведено аналіз видатків на оборону у 2021-2025 рр. Визначено, що національна безпека та оборона має сприяти забезпеченню міжнародних, економічних та суспільно-політичних відносин. Обороздатність України фінансується передусім за рахунок податкових надходжень до державного бюджету та коштів, залучених від військових облігацій.

Ключові слова: видатки державного бюджету, фінансування національної оборони, національна безпека, військові облігації.

Головною метою воєнної політики України є створення умов для відновлення територіальної цілісності держави, її суверенітету і недоторканності в межах державного кордону України. На світовій арені, з одного боку, наша країна виступає за послідовну реалізацію принципу неподільності безпеки та забезпечення безпеки кожного громадянина, з іншого боку, кожна країна має обирати власні заходи безпеки. Тому, з метою посилення гарантії миру та стабільності український уряд вживає заходів щодо інтеграції з міжнародними політичними та економічними організаціями та участі в роботі ОБСЄ, Ради євроатлантичного партнерства та програми

партнерства заради миру [1]. Важливість питань безпеки полягає у відсутності чіткого розуміння взаємозв'язку між тенденцією суспільного розвитку, спрямованої на політичну та економічну інтеграцію країн, та посиленням впливу суспільства на теоретичному та практичному рівнях формування характеру політичних відносин, які в свою чергу, впливають на подальшу ситуацію в державі [2, с.20].

Оборона – основний напрям бюджетних видатків під час війни, на який разом із безпекою та правопорядком припадає близько 60% видатків державного бюджету. У 2022 р. плановий бюджет Міністерства оборони у порівнянні з початковим варіантом виріс у 7,4 раза, майже до 1 трлн. грн. За 2023 р. видатки на фінансування сектору безпеки і оборони України за загальним та спеціальним фондами державного бюджету з урахуванням державних гарантій становили 2 520,3 млрд грн або 39% очікуваного валового внутрішнього продукту. Це на 982,8 млрд грн або на 63,9% більше, ніж у 2022 р. [3]. Динаміку видатків на оборону України у 2021-2025 рр. подано у табл. 1. Державний бюджет України на 2024 рік передбачає зменшення фінансування Міністерства оборони.

Таблиця 1

Динаміка змін видатків на оборону України у 2021-2025 рр.

Рік	Військовий бюджет, млрд. грн.	%, зміни бюджету до попереднього року	ВВП, млрд. грн.	% військових видатків порівняно до ВВП
2021	127,5	8	5450,8	2
2022	989,5	676	5191,0	19
2023	1141,1	15	6269,8	18
2024	2176,0	90	7643,0	28
2025	2223,0	2	8466,3	26

Складено авторами [4]

Згідно Закону Про державний бюджет України на 2024 р. на апарат Міністерства оборони виділено 1,164 млрд грн: на керівництво та військове управління у сфері оборони – 663,756 тис грн; на забезпечення діяльності

ЗСУ, підготовку кадрів і військ, медичне забезпечення особового складу, ветеранів військової служби та членів їхніх сімей, ветеранів війни – 882,8 млрд грн; на розвиток, закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання – 265,3 млрд грн. Понад 100 млн грн виділили на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців ЗСУ та 23,2 млн грн на утилізацію боєприпасів і техніки [4]. У проекті закону Про державний бюджет на 2025 р. на національну безпеку та оборону планується виділити- 2 трлн 223 млрд грн (близько 26% ВВП), що на 530 млрд грн більше 2024 р. та на 46 млрд грн більше плану 2024 року з урахуванням змін до держбюджету, прийнятих 18 вересня Верховною Радою України. Зокрема: – на грошове забезпечення військовослужбовцям – 1 трлн 158 млрд грн; на створення і закупівлю озброєння та військової техніки – 737 млрд грн; майже 55 млрд грн – на розвиток оборонно-промислового комплексу, 47 млрд грн планується виділити на розробку та закупівлю БПЛА [5].

Нині фінансування національної оборони України є ваговою складовою національної безпеки, оскільки в умовах воєнного стану, основним завданням держави є збереження територіальної цілісності суверенітету, незалежності. Відповідно, національна безпека та оборона є об'єктом державного управління, метою якого є забезпечення формування міжнародних, економічних та суспільно-політичних відносин. Для реалізації існуючих цих відносин необхідна стратегічна та концептуальна база за певними правовими формами і механізмами які забезпечили б політичну, економічну та фінансову стабільність в Україні. При визначенні ступеня національної безпеки важливо комплексно поєднувати національні інтереси та інтереси кожного.

Бюджетне фінансування національної оборони має непродуктивних характер і не приводить до збільшення обсягу ВВП країни. Основний фінансовий ресурс із дохідної частини бюджету, за винятком грантів, іде на оборону, бо це єдина сфера, яку не можна фінансувати за рахунок прямої

бюджетної підтримки міжнародних партнерів. Обороздатність фінансується передусім за рахунок податкових надходжень та коштів, залучених від військових облігацій.

Список літератури

1. Про Стратегію воєнної безпеки України: Указ Президента України №121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>
2. Полтораков О. Реконцептуалізація поняття «безпека» в сучасному політико-політологічному дискурсі. *Політичний менеджмент*. 2009. No 5. С. 19-28.
3. Понад 1,8 трлн грн: Сектор безпеки і оборони України у 2023 р. профінансовано у повному обсязі URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Diialnist/6759.html>
4. [Національні рахунки \(ВВП\) 2021-2025](#). URL: ukrstat.gov.ua
5. Проєкт Закону Про Державний бюджет на 2025 р.
URL:<https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.kmu.gov.ua/bills/proekt-zakonu-pro-derzhavniy-byudzhhet-ukraini-na-2025->